

Ötödik előadás

HIÁNYGAZDASÁG – TÖBBLETGAZDASÁG

Hatások – Értékelés

Háttéranyag:

Kornai János: *Gondolatok a kapitalizmusról* (Budapest: Akadémiai Kiadó, 2011), 3. tanulmány, 187-206. old.

Kornai János: *Szocializmus, kapitalizmus, demokrácia és rendszerváltás* (Budapest: Akadémiai Kiadó, 2007), 6. fejezet, 112-135. old.

Hiánygazdaság – Többletgazdaság tárgyalásának szerkezete

2. előadás:

A téma bemutatása a termékek és szolgáltatások piacán

1. Hiánygazdaság versus többletgazdaság – A jelenségek
2. Többletgazdaságot generáló mechanizmusok – Okozati elemzés

3. előadás:

A téma bemutatása a termékek és szolgáltatások piacán

1. Hiánygazdaság versus többletgazdaság – A jelenségek
2. Többletgazdaságot generáló mechanizmusok – Okozati elemzés

4. előadás:

Összefoglalások

5. előadás:

Hiány versus többlet – Következmények

Hiány versus többlet – Értékelés

Pozitív vizsgálat

Normatív vizsgálat

A többletgazdaság (eladók versenye):

3. SLIDE

Fő következmények

A többletgazdaság (eladók versenye):

Fő következmények

Hatás érvényesülésének területe

A hatás jellemzése

A többletgazdaság (eladók versenye): Fő következmények

3. SLIDE

Hatás érvényesülésének területe

A hatás jellemzése

1. Innovációs folyamat

Életmód átalakulása, életminőség
javulása,
de vannak káros kísérőjelenségek

A többletgazdaság (eladók versenye): Fő következmények

Hatás érvényesülésének területe	A hatás jellemzése
1. Innovációs folyamat	Életmód átalakulása, életminőség javulása, de vannak káros kísérőjelenségek
2. A fogyasztó pozíciója	Nő a fogyasztó választási szabadsága, de az eladó manipulálhatja a vevőt

A hirdetési költségek néhány fejlett országban, 1975–2007

4. SLIDE

(hirdetési költségek a bruttó hazai termékhez viszonyítva, százalék)

Év	Argentína	Japán	Olaszország	Új-Zéland	Egyesült Államok
1975	n. a.	0,83	n. a.	n. a.	1,70
1985	n. a.	1,08	n. a.	n. a.	2,25
1995	n. a.	1,10	n. a.	n. a.	2,20
2000	1,20	1,22	0,69	1,34	2,52
2005	1,79	1,36	0,60	1,41	2,18
2006	1,99	1,37	0,60	1,33	2,14
2007	2,10	1,36	0,61	1,33	2,03

A többletgazdaság (eladók versenye): Fő következmények

Hatás érvényesülésének területe	A hatás jellemzése
1. Innovációs folyamat	Életmód átalakulása, életminőség javulása, de vannak káros kísérőjelenségek
2. A fogyasztó pozíciója	Nő a fogyasztó választási szabadsága, de az eladó manipulálhatja a vevőt

A többletgazdaság (eladók versenye): Fő következmények

Hatás érvényesülésének területe	A hatás jellemzése
1. Innovációs folyamat	Életmód átalakulása, életminőség javulása, de vannak káros kísérőjelenségek
2. A fogyasztó pozíciója	Nő a fogyasztó választási szabadsága, de az eladó manipulálhatja a vevőt
3. Termelékenység, koordináció, adaptáció	Gördülékenyebb működés, de a többlet nagy tőkét köt le

A többletgazdaság (eladók versenye): Fő következmények

Hatás érvényesülésének területe	A hatás jellemzése
1. Innovációs folyamat	Életmód átalakulása, életminőség javulása, de vannak káros kísérőjelenségek
2. A fogyasztó pozíciója	Nő a fogyasztó választási szabadsága, de az eladó manipulálhatja a vevőt
3. Termelékenység, koordináció, adaptáció	Gördülékenyebb működés, de a többlet nagy tőkét köt le
4. Jövedelem és vagyon elosztása	Erős ösztönzés, de nagyfokú egyenlőtlenség

A többletgazdaság (eladók versenye): Fő következmények

Hatás érvényesülésének területe	A hatás jellemzése
1. Innovációs folyamat	Életmód átalakulása, életminőség javulása, de vannak káros kísérőjelenségek
2. A fogyasztó pozíciója	Nő a fogyasztó választási szabadsága, de az eladó manipulálhatja a vevőt
3. Termelékenység, koordináció, adaptáció	Gördülékenyebb működés, de a többlet nagy tőkét köt le
4. Jövedelem és vagyon elosztása	Erős ösztönzés, de nagyfokú egyenlőtlenség
5. Értékek formálása	„Materializálódás”??

A többletgazdaság (eladók versenye): Fő következmények

Hatás érvényesülésének területe	A hatás jellemzése
1. Innovációs folyamat	Életmód átalakulása, életminőség javulása, de vannak káros kísérőjelenségek
2. A fogyasztó pozíciója	Nő a fogyasztó választási szabadsága, de az eladó manipulálhatja a vevőt
3. Termelékenység, koordináció, adaptáció	Gördülékenyebb működés, de a többlet nagy tőkét köt le
4. Jövedelem és vagyon elosztása	Erős ösztönzés, de nagyfokú egyenlőtlenség
5. Értékek formálása	„Materializálódás”??
6. Korrupció iránya	Eladó vesztegeti meg a vevőt

Kapitalizmus fő előnyei

– Saját értékrendem szerint

Első számú érték (Prioritás többi érték felett):

DEMOKRÁCIA

Kapitalizmus nélkül nincs demokrácia

Aktuális irodalom a kapitalizmus és a demokrácia összefüggéséről

Kornai János: *Szocializmus, kapitalizmus, demokrácia és rendszerváltás* (Budapest: Akadémiai Kiadó, 2007), 6. fejezet, 112-135. old.

Kapás Judit és Czeglédi Pál: „Gazdasági szabadság, politikai szabadság és társadalmi rendek”, *Közgazdasági Szemle*, 2011, 485-510. old.

Apolte, Thomas: „Democracy and prosperity in two decades of transition”, *Economics of Transition*, 2011, 693-722.

Kapcsolat a demokrácia és a kapitalizmus között

**NINCSEN DEMOKRÁCIA KAPITALIZMUS
NÉLKÜL,**

azaz a kapitalizmus a demokrácia szükséges
(de nem elégséges) feltétele

**LÉTEZIK KAPITALIZMUS DEMOKRÁCIA
NÉLKÜL,**

nem demokratikus politikai rendszer mellett,
(azaz a demokrácia a kapitalizmusnak nem
szükséges feltétele)

Kapitalizmus fő előnyei

– Saját értékrendem szerint

Első számú érték (Prioritás többi érték felett):

DEMOKRÁCIA

Kapitalizmus nélkül nincs demokrácia

Kapitalizmus fő előnyei

– Saját értékrendem szerint

Első számú érték (Prioritás többi érték felett):

DEMOKRÁCIA

Kapitalizmus nélkül nincs demokrácia

További értékek:

Számomra kiemelkedően fontos érték:

TECHNIKAI FEJLŐDÉS → ÉLETMÓD VÁLTOZÁSA

A kapitalizmus előmozdítja az anyagi jólét tartós növekedését

Ez a kapitalizmus legfontosabb gazdasági előnye

A pozitív szintézis elemei a hiánygazdaság–többletgazdaság témakörben

Téma	Szerző vagy iskola	Az előadássorozat mely témájával kapcsolatban került elő
Oligopolisztikus verseny	Chamberlin, Robinson, korlátozott verseny elmélete	2. <i>Kínálati folyamatok</i>
Többletkapacitás (<i>excess capacity</i>)	Korlátozott verseny elmélete, posztkeynesiánus iskola	2. <i>Kínálati folyamatok</i>
Innováció	Schumpeter	2. <i>Kínálati folyamatok</i>
Kreatív rombolás	Schumpeter	2. <i>Kínálati folyamatok</i>
Biztonsági készletek	Operációkutatás készletmodelljei	2. <i>Kínálati folyamatok</i>
Növekvő skáláhozadék	Káldor, Arthur	2. <i>Kínálati folyamatok</i>
Kereslet kialakulásának folyamata	Disequilibrium-iskola	2. <i>Keresleti folyamatok</i>
Munkaadó és munkavállaló érdekkonfliktusa	Marx	2. <i>Keresleti folyamatok</i>

A pozitív szintézis elemei a hiánygazdaság–többletgazdaság témakörben

Téma	Szerző vagy iskola	Az előadássorozat mely témájával kapcsolatban került elő
„Ragadós” árak és bérek	Keynes, újkeynesi közgazdaságtan	2. Az áralakulási folyamat, 4. A „keynesi munkanélküliség
„Keynesi” munkanélküliség	Keynes, disequilibrium-iskola	4. A „keynesi munkanélküliség
Strukturális munkanélküliség	Phelps	4. Strukturális munkanélküliség
Keresés	Phelps, keresési elméletek	4. Hibás illeszkedés, súrlódásos munkanélküliség és keresés
Hatékonysági bér	Stiglitz–Shapiro	4. Hatékonysági bér
A piac nincs egyensúlyban	Osztrák iskola	5. Az „egyensúly” fogalmának munkaképességéről
Evolúciós elméletek	Nelson –Winter, „evolúciós közgazdaságtan”	5. Az „egyensúly” fogalmának munkaképességéről
„Genetikus” hajlamok	Keynes, viselkedés-közgazdaságtan, Akerlof–Shiller	5. Az „egyensúly” fogalmának munkaképességéről
Veszteségaverzió	Viselkedés-közgazdaságtan	5. Az „egyensúly” fogalmának munkaképességéről

Értékrendtől függő normatív állásfoglalások

Ugyanabból a pozitív kép alapján – értékrendtől függően – eltérő értékelés adható.

- **Naív pro-kapitalista, piacpárti értékítélet**
- **Illúziók nélküli pro-kapitalista, piacpárti értékítélet**
- **Anti-kapitalista értékítélet**

Normatív szintézis?

Eltérő értékrendeken alapuló eltérő normatív állásfoglalások elméleti szintézise lehetetlen.

Átfogó konszenzus létrejötte normatív kérdésekben lehetetlen.

Lehetséges: eltérő értékrendek híveiből toborzott politikai erők koalíciója gyakorlati gazdaságpolitikai feladatok végrehajtására.